

людини. На підставі проведеного дослідження ми пропонуємо таку класифікацію прав дитини:

- приватні права;
- сімейні права;
- соціально-культурні права;
- особливі права.

Та надаємо визначення поняття «права дитини», як певні специфічні потреби та можливості, які необхідні людині віком до 18 років для існування, розвитку та досягнення зрілості.

Список використаних джерел

1. Павлова Л. В. Современная концепция прав и свобод человека и ее трактовка Всеобщей декларации прав человека [Електронний ресурс] / Л.В. Павлова // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 1998. – № 5. – С. – 9. – Режим доступа : <http://www.evolutio.info/content/view/249/49>.
2. Гегель Философия права. Сочинения [Електронний ресурс] / Гегель // М.: Изд-во «Мысль». – 1990. – 268 с.
3. Сліпушко О. М. Політичний і фінансово-економічний словник / О.М. Сліпушко // К.: Вид-во «Криниця». – 1999. – 387 с.
4. Астахова В. І., Панова М. І. Політологічний словник / В.І. Астахова, М.І. Панова // Х.: «Прапор». – 1997. – 199 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун». – 2001. – 1440 с.
6. Толковый словарь русского языка [Електронний ресурс]. – Режим доступа : [http:// www.vedu.ru](http://www.vedu.ru).
7. Костіна Е. В. Сутність основних детермінантів адміністративно-правового захисту прав дитини [Електронний ресурс] / Е.В. Костіна // Митна справа. – 2012. – № 1(79). – Частина 2. – Книга 1. – С. 116–121.
8. Войцеховська Ю. А. Права дитини в контексті прав людини [Електронний ресурс] / Ю.А. Войцеховська // Правовий статус особи: стан, проблеми, перспективи : зб. наук. праць. – К.: АПСВ. – 1998. – Ч. 2. – С. 27–30. – Режим доступа : http://www.kul.kiev.ua/images/chasop/2013_2/13.pdf.
9. Цибуліна І. В. Державна політика у сфері забезпечення захисту прав дитини в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Державні механізми управління» / І.В. Цибуліна. – Х., 2006. – 19 с.
10. Гавриш С. Права і свободи дитини / С. Гавриш // Х. : 2001. – 123 с.
11. Скакун О. Ф. Теория государства и права : [учебник для вузов] / О.Ф. Скакун // Х.: Консум. – 2000. – 704 с.
12. Конституція України : Закон України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
13. Мюллерсон Р. А. Права человека: идеи, нормы, реальность / Р.А. Мюллерсон // М.: Юридическая литература. – 1991. – 53 с. – Режим доступа : <http://www.lawlibrary.ru/izdanie9451.html>.
14. Хаммарберг Т. Конвенція ООН про права дитини – і як змусити його працювати / Т. Хаммарберг // Права Людини Щокварталу. – 1990. – 100 с.
15. Pais M. S. Конвенції ООН про права дитини / M.S. Pais // Вісник Прав Людини, 91/2. У Конвенції про права дитини. ООН. Нью-Йорк. – 1992. – С. 72–73.
16. Котляр И. И. Права человека: Учебн. пособ. / Под ред. И.И. Котляр. – Минск. – 2002. – 256 с.
17. Гусев А. Д. Права человека: Учебн. пособ. / А.Д. Гусев, Я.С. Яскевич, Ю.Ю. Гафарова и др. / Под общ. ред. А.Д. Гусева и Я.С. Яскевича. – Минск. – 2002. – 304 с.
18. Конвенція ООН про права дитини, видана за підтримки Представництва ЮНІСЕФ в Україні [Електронний ресурс]. – Київ, 2006. – 32 с. – Режим доступа : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/syow/995021>.

ПРАВО НА ЖИТТЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Вангородська Г.

(член Київської організації Асоціації українських правників, юрист)

Анотація. В статті досліджуються питання пов'язані з проблемами реалізації прав людини та їх обмежень, зокрема права на переривання вагітності. Наводиться загальне визначення поняття «право на життя» та їх характеристика. Досліджено, що не підлягає обмеженню право жінки і в цілях захисту прав

чоловіка - потенційного біологічного батька. Це впливає з того, що саме жінка є найбільш зацікавленим суб'єктом, оскільки, вагітність це такий стан, який притаманний тільки жінці.

Ключові слова: права жінки, права чоловіка, права людини, штучне переривання вагітності, білетика, право на життя.

The purpose of this article is to examine (Research) issues related to the problems of the human rights and their limitations, including the right to abortion.

The research provides a general definition of the «right to life» and their characteristics.

The author considers that the absence of universally accepted interpretation of the term «restriction» leads to a different determination of its structure elements (characteristics) and forms of content.

Analyzed that from the juridical point of view there is a problem of human relationship: is it possible to limit the right to privacy, which belongs to women, to protect the right to life of the unborn child.

The author of the article explores that are not subject limit a woman's right for the protection of the rights of man - a potential biological father. This follows from the fact that the woman is most interested a subject because pregnancy is a state that is inherent only women.

The article concluded that the Ukrainian legislation regulating the operation of abortion, introducing for the woman to decide on this transaction.

The article concluded that the Ukrainian legislation regulating the operation of abortion, introducing the woman to decide on this transaction. Also, the specifics of the problems related to human rights and bioethics, consists in the fact that the promotion and further development of certain branches of science without appropriate legal tools will be irreversible and unpredictable consequences for humanity.

«... Проблема абортів в правозахисному контексті дуже суперечлива. З одного боку постає питання про те, в якій мірі це ненароджена дитина має право на життя. З іншого боку, необхідно зрозуміти, чи має право мати сама розпоряджатися своїм тілом і чи володіє вона, впливаючим звідси, правом на фізичну недоторканність і на особисте життя. Як наслідок такої невизначеності, дуже складно зрівноважити права ще ненародженої дитини і матері, зробити вибір між ними»[1].

Право на життя - одне з основних прав. Життя з точки зору права є найвищою цінністю. Конституція України починає саме з цього права. Така ж послідовність збережена в Європейській конвенції про права людини. Найбільш дискусійним питанням при аналізі права на життя вважається момент його (права) виникнення, що зумовлює наявність чи відсутність заборони на штучне переривання вагітності. Основні точки зору зводяться до наступного: з моменту зачаття або з моменту народження.

Різні аспекти проблеми прав людини та їх обмежень, зокрема права на переривання вагітності, знайшли своє відображення в роботах наступних вітчизняних та зарубіжних вчених: М.В. Баглая, Л.Д. Воєводіна, О.Е. Кутафіна, Е.А. Лукашевої, В.В. Маклакова, А.В. Малька, С.Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюти, Б.Н. Страшун, А.А. Подмарьова, П.М. Рабиновича, Ю.А. Тихомирова, Н.І. Шаклеїн і ін.

Відсутність загальноприйнятого трактування поняття «обмеження» призводить до різного визначення його структури, елементів (характеристик) змісту і форм прояву. Це чітко простежується в ході наукових дискусій.

Так, Н.І. Шаклеїн зазначає, що будь-яке обмеження прав (свобод) людини і громадянина виражається в двох своїх основних іпостасях: або як позбавлення певного права, що обумовлюється дією різного роду об'єктивних чи суб'єктивних обставин (введення в країні або на будь-якої її території режиму надзвичайного або воєнного стану), або як зменшення варіантів можливої чи дозволеної поведінки (в рамках конкретного права або свободи) шляхом встановлення носіями влади, в нормах права різного роду обмежень (просторових, тимчасових рамок, суб'єктивних і ін.) такої поведінки[2].

З юридичної точки зору в даному випадку і виникає проблема співвідношення прав: чи можна обмежити право на недоторканність приватного життя, що належить жінці, з метою захисту права на життя майбутньої дитини. Чи вільна жінка самотійно вирішувати питання материнства, і чи будуть можливі обмеження цих правомочностей відповідати принципам демократичної правової держави. Тим більше, що Декларація прав дитини, прийнята Резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року в Преамбулі [3] підкреслює: «дитина внаслідок її фізичної і розумової

незрілості, потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист, як до, так і після народження». Аналогічне формулювання використовує і Конвенція про права дитини 1989 року в своїй Преамбулі[4]. Саме це стало предметом розгляду у Верховному суді США, який скасував своїм рішенням правило, прийняте в Техасі про незаконність абортів.

Чи підлягає регулюванню з боку держави і статус потенційного батька. Європейська комісія з прав людини (№8416/79, справа Х. проти Сполученого Королівства Великобританії) винесла спеціальний вердикт, згідно з яким «потенційний чоловік-батько не має права вимагати обов'язкової консультації з ним або звертатися до суду в зв'язку з наміром його дружини зробити аборт, так як саме жінка є головною зацікавленою особою в продовженні і перериванні вагітності». Європейський парламент підтвердив, що право жінки на аборт є однією зі сторін її приватного життя. Те ж правило діє при виборі жінкою методів запобігання вагітності, або вирішення питання про власну стерилізацію та відмову від потомства[5].

Звідси можна зробити висновок, що жінка абсолютно вільна в своєму праві не вдаватися до штучного переривання вагітності. У цьому випадку можна говорити про конституційний захист даної правомочності в рамках реалізації права на недоторканність приватного життя. Тут і не виникатиме проблем співвідношення з правом на життя ненародженої дитини[6].

Не підлягає обмеженню право жінки і в цілях захисту прав чоловіка - потенційного біологічного батька. Це випливає з того, що саме жінка є найбільш зацікавленим суб'єктом, оскільки, вагітність це такий стан, який притаманний тільки жінці.

Як видно Українська держава не вважає право переривати вагітність абсолютним. У деяких випадках до обов'язкової умови - згода пацієнтки - додаються додаткові, без наявності яких жінка вже не має права в даному випадку вільно розпоряджатися собою. Перелік таких умов - медичних показань визначається Кабінетом Міністрів України[7].

У США першим законом у цій сфері стало правило, прийняте в Штаті Коннектикут в 1821 році, яке забороняє застосування отруйних речовин з метою викликати аборт. З 1880 року на законодавчому рівні на всій території Сполучених Штатів Америки аборти були заборонені. І тільки в кінці 50-х років - початку 60-х ХХ століття почали надходити пропозиції про перегляд ставлення до даної проблеми. Вирішальними стали два факти, що відбулися в 1962-1965 роках. У 1962 році Шеррі Фінкбайн звернулася до лікаря для здійснення абортів, так як на ранній стадії приймала талідомід. Цей транквілізатор пропонувався вагітним жінкам для зниження дії побічних ефектів і вважався абсолютно нешкідливим, поки клінічна практика не показала інше. Через скандальну статтю, організовану її чоловіком з метою попередження інших жінок, їй було відмовлено. Судова справа була програна. Тоді жінка поїхала до Швеції, де був штучно витягнутий деформований плід. В цей же час в США пройшла епідемія краснухи, яка викликає ушкодження плода, якщо захворювання переноситься жінкою в перші тижні вагітності. У період з 1962 по 1965 року захворіло близько 82 000 вагітних жінок, народилося близько 15 000 дітей з різними аномаліями - глухота, сліпота і т.д. Багатьом жінкам, які схотіли зробити операцію зі штучного переривання вагітності, в цьому було відмовлено, а 9 лікарям у зв'язку з цим було пред'явлено обвинувачення Комісією медичних екзаменаторів штату Каліфорнія. Підсумком стало рішення Верховного Суду США у справі «Роу проти Уейда», що визнало закон штату Техас про обмеження права на аборт таким, що суперечить Конституції США, а також таким, що ущемляють особисту свободу жінки: «Право на недоторканність приватного життя, незалежно від того, чи витікає воно з Чотирнадцятої поправки, що визначає концепцію особистої свободи і обмеження свободи влади (таким чином, як ми це розуміємо) або ж, з пункту про права народу в силу Дев'ятої поправки - є настільки обширним, що воно поширюється і на рішення жінки про аборт або збереження вагітності».

Але, часто в своїх рішеннях вже Європейський суд з прав людини звертає увагу на аспекти, пов'язані з біоетикою, - як правило, у випадках, коли розглядає одне з основних і найважливіших прав людини, яким є право на життя. Одне з емблематичних рішень Страсбурзького суду є «Во проти Франції»[8]. Згідно фактам у даній справі двох пацієнток приймають в гінекологічному відділенні лікарні, і у них виявляються ідентичні прізвища. Помилково лікарі виконують дії з видалення контрацептивної спіралі у пацієнтки, направленої в лікарню для контролю за ходом вагітності, що в результаті призвело до необхідності аборту. Касаційний суд Франції відмовився кваліфікувати дії лікарів як вбивство, незважаючи на те що через халатність їх дії призвели до смерті плоду. Суд також відмовився розглядати плід, що знаходиться в утробі матері, як суб'єкта, який може користуватися захистом кримінального закону. Заявниця стверджувала, що ситуація, при якій захист плода відсутній у національному законодавстві Франції, є неприйнятною і є порушенням ст. 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. Проте, Страсбурзький суд також відкинув настільки широке тлумачення права на життя по відношенню до плоду.

Рішення ЄСПЛ у справі «Во проти Франції» було прийнято 14 голосами «за» і 3 голосами «проти». «Проти» висловилися судді: пан Ресса з Німеччини, пані Мулароні з Сан-Марино і пані Стражницька зі Словаччини, яка підкреслила складність цього питання.

Справа «Во проти Франції» пов'язана з важливим аспектом права на життя, а саме, з якого моменту починається життя і з якого моменту воно повинно бути захищене. Проблема полягає в тому, що міжнародні акти утримуються від відповіді на це питання. Одним із винятків є Американська конвенція про права людини від 1969 року, оскільки ст. 4.1 зазначає, що дотримується право кожної людини на життя. Це право охороняється з моменту зачаття. На відміну від Американської конвенції, ст. 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод лише стверджує, що право кожного на життя охороняється законом. Подібне положення закріплене в Африканській хартії прав людини і народів від 1981 р. У справі «Во проти Франції» більшість суддів дали негативну відповідь про можливість захисту людського плоду на підставі ст. 2 Конвенції.

Можна зробити висновок, що Українське законодавство регулює проведення операції зі штучного переривання вагітності, представляючи жінці самостійно вирішувати питання даної операції. Однак, користування цим правом обмежується низкою умов, головним з яких є термін вагітності. Підставою введення такої умови служать блага, що захищаються публічною владою, а саме: право ненародженої дитини, здоров'я матері. Таким чином існує тонка грань між різними особистими правами, в якому тісному взаємозв'язку вони знаходяться і як важливо визначити зміст кожного з них, щоб реальна оцінка меж обмежень відповідала принципам правової держави.

На закінчення можна відзначити, що на початку XXI ст. простежується тенденція до диференціації нового покоління прав людини, але в той же час міжнародне співтовариство в особі Ради Європи розділяє точку зору, що певні обмеження все-таки повинні існувати. Деякі держави змінили своє законодавство на користь дозволу одностатевих шлюбів, евтаназії та ін. Специфіка проблем, пов'язаних з правами людини і біоетикою, полягає в тому, що заохочення і подальший розвиток певних галузей науки без розвитку адекватних юридичних механізмів матиме незворотні і важко передбачувані наслідки для всього людства.

Список використаних джерел

1. Тобес Б. Право на здоров'я: Теория и практика. М., 2001. С. 243.
2. Шаклеин Н.И. Конституционные ограничения прав и свобод человека: конституционный подход // Новое в российском и международном праве. Вып. V. - М.: РГСУ, 2005. - 0,3 п.л.
3. Декларация прав дитини, прийнята Резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року в Преамбулі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml
4. Конвенція про права дитини Прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї від 20 листопада 1989 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021

5. Рішення Європейського суду з прав людини в справі Х проти Об'єднаного Королівства, заявлення № 8416/79, рішення про прийнятність від 13 травня 1980 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/>
6. Локк Дж. Опыт о законе природы // Сочинения: В 3 т. Т.3. М., 1998, с.46.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. N 144 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/144-2006-%D0%BF>
8. Рішення Європейського суду з прав людини № 53924/00 від 08 липня 2004 року у справі «Во проти Франції» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://docs.pravo.ru/document/view/19382031/>

УДК 340.137:342.72/.73-053.6](477)(045)

ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОЇ РОЗДРОБЛЕНОСТІ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Горovenko С.А.

(студент 2-го курсу бакалаврату юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка)

Анотація. У статті сконцентровано увагу на проблемі законодавчої розкиданості серед нормативно-правових актів закріплених в них як основоположних, так і наданих державою прав неповнолітніх осіб (від 14 до 18р.). Фізична особа з обмеженою дієздатністю виступає суб'єктом цивільних правовідносин лише в тій площині, яка надана їй законодавцем в сфері правового регулювання, відповідно, вона потребує більш систематизованого та нормативного закріплення своїх законних прав.

Ключові слова: неповнолітня особа, обмежена дієздатність, класифікація, диференціація, основоположні права, законодавство, права дитини, правосуб'єктність, суб'єктивне право, цивільні правовідносини.

Аннотация. В статье исследовалась законодательная база Украины через призму прав несовершеннолетних детей. Возможность правильного понимания упомянутых прав и использования субъектами правоотношений для дальнейшей их детализации в отдельном едином нормативно-правовом акте. Также, была проведена классификация за юридической силой закрепления этих прав на национальных уровнях учитывая международный фактор.

Ключевые слова: гражданско-правовые отношения, субъекты правоотношений, дети, несовершеннолетние дети, основоположные права ребенка, ограниченная дееспособность, международный нормативно-правовой акт.

Abstract. In this article the author considers the rights of a child and problems of legal fragmentation expressed as fundamental and state rights granted minors (ages between 14 and 18). Ukrainian civil code considers that child likes as natural person has different personal rights and specific legal responsibility. Subjective children's rights are the most important rules of body of supranational law.

Key words: limited law capacities, children's rights, civil law, legal incapacitation, subjective rights, legal action, uniform law, conflict of laws, natural person, subject of law, personal rights, minors, Ukrainian legislation.

Вступ. Удосконалення нормативно-правового закріплення, посилення захисту та всебічна підтримка прав дітей завжди викликали пильну увагу як серед міжнародного співтовариства загалом так і на державному рівні зокрема. Початок ХХ століття ознаменувався широким висвітленням та великомасштабним рухом щодо наголошення на необхідності формально-юридичного закріплення та усесторонньої підтримки прав та особистих свобод дітей.

Започаткування правової формалізації прав дітей відбулось в 1924 році завдяки прийнятті Лігою Націй Женевської Декларації прав дитини, в якій висловлювалась чітка позиція щодо необхідності проведення превентивних заходів для запобігання незаконному використанню дитячої праці, торгівлі дітьми тощо. Основними міжнароднозначущими документами, де найдетальніше закріплені основоположні права і свободи дитини, на базі правових норм яких відбуваються безпосередні акції міжнародної спільноти щодо підтримки та сприяння дотриманню прав дитини, є:

- Декларація прав дитини, яка була прийнята під егідою Організації Об'єднаних націй (далі – ООН) в 1959 році та закріплювала соціальні та правові принципи, які директивно стосуються захисту та становлення благополуччя дітей;